

Orkesterimuusikosta tuli kauppatieteen maisteri ja filosofian tohtori

Teksti: Anu Karlson

Pirkko Korhonen kannustaa taidelaitoksia oman huippuosaamisensa esille tuomiseen ja entistä rohkeampaan yhteistyöhön liike-elämän kanssa. Yhteydet yritysmaailmaan tulee hänen mielestään nähdä kahden tasa-arvoisen osapuolen yhteistyönä, josta kumpikin hyötyy. Taiteen on karistettava itsestään ressukan leima.

PIRKKO KORHONEN VÄITTELI TAITEESTA JA YHTEISKUNNASTA

Pirkko Korhonen on ollut Jyväskylän kaupunginorkesterin eli Jyväskylän Sinfonian ensiviulisti jo vuodesta 1985 lähtien. Vaikka hän oli sekä filosofian maisteri että musiikin aineenopettaja jo orkesteriin tullessaan, tutkija hänestä tuli monenlaisten sattumusten kautta, niin kuin elämässä usein käy.

Jyväskylän Sinfoniassa oli ollut jo pitkään, ainakin vuodesta 2002 lähtien tarvetta saada orkesterin menneisyys kootuksi yksiin kansiin. Työn tekijää oli mietitty, mutta tuloksetta, kunnes Pirkko Korhonen kertomansa mukaan ”erään kahvipöytäkeskustelun aikana” keksi itse ryhtyä puuhaan omana jatkotutkintonaan yliopistoon.

Tuon merkityksellisen kahvipöytäkeskustelun aiheena oli keskisuomalaisen kulttuuriperinteen tallentaminen. Tätä työtä hän Keski-Suomessa on monella alalla tehty ansiokkaasti. Muutama vuosi sitten Muusikkojen liitto myönsi vuotuisen tunnustuspalkintonsa **Veikko Nybergille** Keski-Suomen rytmimusiikin historiaa tal-

lentaneesta kirja- ja levyhankkeesta.

Orkesterin menneisyyden kokoamistyöhön Pirkko Korhonen ryhtyi saatuaan kannustusta niin orkesterin pitkäaikaiselta intendentiltä **Lasse Alloselta** kuin ohjaajaltaankin, Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen professori **Matti Vainiolta**. Historiatutkimus valmistui keväällä 2005,

ja siitä tuli Pirkko Korhosen lisensiaatintutkinto. Myöhemmin se eteni kirjaksi asti. ”Jyväskylä Sinfonia – torvisoittokunnasta kaupunginorkesteriksi” esiteltiin tämän lehden vuoden 2006 huhtikuun numerossa.

Pirkko Korhosen viime vuonna valmistunut väitöstutkimus ei ole pelkästään eikä edes ensisijaisesti musiikkitieteen

tutkimusta, vaan se pyrkii tunkeutumaan yhteiskunnan rakenteisiin. Väitöskirjaansa varten ymmärrystään syventääkseen Korhonen opiskeli myös taloustieteitä ja valmistui kauppatieteen maisteriksi keväällä 2007 pääaineenaan johtaminen. Siellä opiskellessaan hän koki valaistumisen.

”Olin aina luullut, että kaikki taloustieteilijät ovat hyvin bisnes-orientoituneita ja että siellä vain lasketaan tulosta”, Pirkko Korhonen kertoo. ”Mutta asiaan sisälle päästyäni huomasin opiskeluihin sisältyvän myös paljon pehmeää ja inhimillistä, johon sitten suuntauduin: henkilöstöjohtamiseen, organisaatiokulttuurin ja työyhteisön käytännön tutkimukseen.”

Laatua voi mitata

Myös laatutyö tuli Korhoselle tutuksi teoreettisena käsitteenä ja sai uutta painoarvoa. ”Kyllä meillä orkesterissa tehdään paljon laatutyötä, vaikkei se sillä nimellä kuljekaakaan”, hän toteaa. ”Laatutyön varsinainen kriteeri on kuitenkin, että se tehdään tietoisesti ja päämäärähakuisesti.”

Orkesterin hyvään laatuun ei riitä se, että harjoitellaan mahdollisimman paljon. Laatuun vaikuttaa myös moni muu asia, kuten työyhteisön ilmapiiri, viestintä ja johtaminen – myös hallinnollinen.

”Ilmapiiriin voidaan vaikuttaa monin tavoin, mutta keskiössä ovat avoimuus, läpinäkyvyys toiminnassa, tasapuolisuus sekä viestintä niin ylhäältä alaspäin ja alhaalta ylöspäin kuin horisontaalitasossakin”, Pirk-

”Mitä paremmin työyhteisö toimii, sitä tyytyväisempiä ihmiset ovat työhönsä ja sitä parempi on lopputulos, orkesterin konsertti.”

ko Korhonen määrittelee. ”Mitä paremmin työyhteisö kokonaisuudessaan toimii, sitä tyytyväisempiä ihmiset ovat työhönsä ja sitä parempi on silloin myös lopputulos, orkesterin konsertti.”

Orkesterimuusikkona Pirkko Korhonen tuntee orkesterin työyhteisönä erinomaisesti. Hän tietää, että jokaisessa työyhteisössä on asioita, joihin ollaan tyytymättömiä ja joista sitten itseksensä napistaan. Hän on ollut pitkään myös oman orkesterinsa valtuuskunnan puheenjohtajana ja peräänkuuluttaa parantamisen kulttuuria valittamisen sijaan: että yritettäisiin yhdessä tehdä ongelmille jotain.

Väitöstutkimuksessaan Pirkko Korhonen

PEKKA RÖTKÖNEN

Pirkko Korhonen kuuluu virallisesti vielä Jyväskylän Sinfonian ensiivulujen ryhmään.

sovelsi orkesteriorganisaation laatutyöhön *European Foundation for Quality Management* (EFQM) -laadun itsearviointimallia. Väittelijän mielestä yksi hänen tutkimuksensa hyödyistä Jyväskylän Sinfoniale onkin juuri tietoisesta laatutyön aloittamisesta mahdollistavan laatutyökalun luominen. Tämän konkreettisen laadun itsearviointivälineen avulla pystytään helpottamaan myös orkesterissa, kaupungin muiden toimialojen tavoin käyttöön tulevan *Balance Scorecard* (BSC) -laatumittarin soveltamista. ”Sillä pyritään konkretisoimaan ne alueet, joilla toimintaa pitäisi kehittää. BSC:llä sitten luodaan keinot ja seurataan laatutyön edistymistä”, kertoo Pirkko Korhonen.

”Balance Scorecard on tasapainotettu tuloskortti, liike-elämässä laajalti käytössä oleva laatumittari, jolla suunnitellaan tulevaisuutta”, Pirkko Korhonen selittää. ”Me olemme orkesterin johtoryhmässä väentäneet runkoa sille, mitä se voisi meillä tarkoittaa. Siinä otetaan huomioon henkilöstö ja ulkopuoliset sidosryhmät eli meidän tapauksessamme lähinnä yleisö. Kolmas näkökulma on luonnollisesti talous. Kyse ei siis ole taiteellisen tuloksen, vaan taideorganisaation toiminnan arvioimisesta – mikä kylläkin väistämättä vaikuttaa myös taiteelliseen tulokseen.”

Ikääntymisen uhat ja mahdollisuudet

Korhonen otti mukaan tutkimukseensa myös ajankohtaisen muusikkojen ikääntymisen ja ikäjohtamisen. Työntekijöiden ikääntymisenhän koskee orkestereita vielä kouriintuntuvammin kuin suomalaista yhteiskuntaa yleensä.

”Ikääntymistähän tulee nykyään joka tuutista”, Korhonen toteaa. ”Orkesterimaailmassa tilanne on se, että useimmat maa-

kuntaorkesterit perustettiin 60–70-luvun taitteessa. Niinpä ne muusikot, jotka silloin saivat toimensa, alkavat olla pian eläkeiässä. On ennustettu, että vuonna 2025 suomalaisten orkesterien muusikkokunta vaihtuu hyvin perusteellisesti. Sitä ennen nuorilla orkesterimuusikoilla ei ole juuri työllistymismahdollisuuksia, mutta sitten yhtäkkiä heistä on huutava pula.”

Eläkeiän nostamiseen tähtäävä uudistus puhutti aikanaan paljon muusikoita ja Muusikkojen liittoakin. Liiton tavoitteena oli ollut päivästään eläkeiän saaminen alemmaksi. Pirkko Korhonen kannattaa lämpimästi liiton pyrkimyksiä, mutta korostaa myös ikääntymisen yksilöllisyyttä. ”Olen minä kuullut sellaisistakin tapauksista, että muusikko on halunnut olla ja vieläpä pärjännyt hyvin työssään 68-vuotiaaksi”, Korhonen huomauttaa.

”Vierastan sitä, että aina puhutaan vain ikääntymisongelmasta. Iäkkäillä muusikoilla on paljon annettavaa nuoremmilleen – sitä paljon puhuttua hiljaista tietoa.”

Suppeassa haastattelututkimuksessa eri-ikäisille muusikoille tuli esiin, että nimenomaan nuoret pelkäsivät työn vaateista selviytymistään vanhempana, kun taas iäkkäämmät itse suhtautuivat vanhenemiseen rauhallisesti. ”Sen positiivisempia ja työhönsä motivoituneempia he olivat, mitä vanhempia. Ikääntynyt näkee omassa vanhenemisessaan paljon hyviä puolia: hän tuntee systeemit ja on sopeutunut niihin, eikä hänellä yleensä ole enää paineita urakehityksen suhteen. Hänellä on kaiken kaikkiaan tyytyväinen olo. Aihetta – ja tämän suppean tutkimuksen tulosten paikansapitävyyttä – olisi mielenkiintoista tutkia vähän laajemminkin mittakaavassa.”

Tutkimustyössään Pirkko Korhonen käsittelee ikääntymisen problematiikkaa kuitenkin enemmän organisaation kuin yksilön kannalta. ”Selvää on että ikääntymisen myötä

erilaiset vaivat lisääntyvät, vaikei niitä kaikille tulekaan. Se vaatii tukitoimia työnantajan taholta. Kuinka pystyttäisiin tukemaan ikääntyviä muusikoita jaksamaan työssään yhä parempikuntoisina? Voitaisiinko työpäivää rytmittää jotenkin uudella tavalla, järjestää esimerkiksi taukoja, joiden aikana muikin kroppa kuin ainoastaan kädet tai huulet saisi liikuntaa”, hän pohtii.

Mentorointia tulokkaille

Kun orkesterin muusikkojoukko vaihtuu radikaalisti, uudet soittajat tarvitsevat perehdyttämistä ja sisäänajoa. ”Siinä ikääntyneet muusikot, heidän osaamisensa ja kokemuksensa voisi olla suurena apuna”, miettii Pirkko Korhonen. ”Kaikki valitut nuoret ovat varmasti hyviä soittajia, mutta orkesterimuusikon työssä on muitakin puolia. Voitaisiinko esimerkiksi kehittää jonkinlaisia kummijärjestelmiä uusille muusikoille?”

Korhonen on pohtinut myös työjärjestyksen eriyttämistä erilaisiin jaksoihin. ”Jospa olisi välillä joku työviikko, jolloin nämä nuoret soittajat voisivat harjoittaa joitakin pienimuotoisia, vaativia teoksia yhdessä. Sillä välin vanhemmat voisivat tehdä vaikkapa uuden yleisön kasvattamisen kannalta merkityksellistä musiikkikasvatustyötä: työtä, jossa ei tarvitsisi soittaa teknisesti niin vaativia juttuja, mutta voisi nauttia musiikin tekemisestä ja tuottaa iloa lapsille ja muille yleisökasvatuksen kohderyhmille.”

”Mutta nämä ovat ehkä vähän idealistisia ajatuksia ja riippuvaisia siitä, missä määrin muusikot itse tällaista haluavat. Toisaalta voisin kuvitella että vanhemmat muusikot, jotka ehkä itse ovat jo isovanhempia, haluaisivat kovastikin olla tekemisissä uuden sukupolven kanssa.”

Pirkko Korhonen toteaa, että tutkimuksen kuluessa nousi selkeästi esiin myös orkestereiden johtamiskulttuurissa tapahtunut suuri muutos, aina kapellimestarin toimenkuvasta alkaen.

”Ennen kapellimestarit asuivat orkesterinsa paikkakunnalla ja johtivat kaikki konsertit. Pestit olivat jopa elinikäisiä. Nyt tehdään määräaikaista sopimuksia, niin kuin yrityselämässäkkin. Kapellimestarit kiertävät, heistä on tullut maailmankansalaisia, ja orkesterit saavat toisaalta kansainvälisiä vaikutteita vierailevien johtajien ja solistien välityksellä.”

Motivoinnin aakkoset

Ainakin suomalaisten orkestereiden johtamiskulttuurissa on Korhosen mielestä nähtävissä, että muusikkous on arvossaan. ”Monesta paikasta on tullut tällaista viestiä. Meillä täällä Jyväskylässäkin on huippuhuilisti Patrick Gallois ylikapellimestarina. Meillä kollegiaalinen muusikkous ehkä korostuu,” Pirkko Korhonen tulkitsee.

”Patrick haluaa antaa muusikoille tulkinallista tilaa. Hän haluaa tehdä mahdol-

JORMA RÄSÄNEN

”Työntekijä sitoutuu työhönsä sitä paremmin, mitä enemmän hän pääsee vaikuttamaan työtään koskeviin asioihin.”

lisimman paljon asioita yhdessä meidän kanssamme. Yleisemmin tarkastellen sama trendihän näkyy myös yrity maailmassa. On ollut jännittävää havaita, että ihan samat jutut, joiden nimiin yrity maailmassa on vannottu jo vuosia, tulevat ennen pitkää esiin myös orkestereiden johtamisessa. Orkesterimaailma tulee vain hiukan jälkijunnassa; se ei ole kokeilijoiden eturivissä.”

Korhonen painottaa, että paras tapa motivoida työntekijää on huolehtia siitä, että hän pääsee itse vaikuttamaan työhönsä. ”Sehän on osoitettu monesti. Työntekijä sitoutuu työhönsä sitä paremmin, mitä enemmän hän pääsee vaikuttamaan omaa työtään koskeviin asioihin. Toisaalta tietysti valta lisää myös vastuuta.”

Orkesterimuusikolla on yleensä vaikutusvaltaa ainakin jonkin verran soitettavaan ohjelmistoon. Monissa orkestereissa on ohjelmatoimikunta, jossa muusikoilla on

edustus ja jonka kautta jokainen yksittäinen muusikko voi tuoda esiin ehdotuksiaan. ”Mutta myös soittamistilanteissa on tällaisia mahdollisuuksia, varsinkin silloin kun soitetaan ilman kapellimestaria. Silloin jokainen muusikko, ainakin puhaltajat, jotka soittavat yksin omaa stemmaansa, pääsevät vaikuttamaan kokonaisuuteen.”

Yhteistyötä, ei kehitysapua

Yhteiskunnan rakenteellinen muutos ja jatkuva julkisen rahoituksen väheneminen asettavat tulevaisuuden orkestereille haasteensa. Sekä kulttuurin että liiketalouden asiantuntijana Pirkko Korhonen ei näe punaista puhuttaessa kaupallisuudesta musiikin yhteydessä.

”Näen päinvastoin valtavan suuria mahdollisuuksia siinä, miten kulttuuriorganisaatiot voisivat hyödyntää sitä vankkaa

bisnes-osaamista ja kokemusta mitä siltä kentältä on löytnyt ja soveltaa niitä kulttuuriorganisaatioiden johtamiseen.”

”En missään tapauksessa tarkoita, että taiteellista toimintaa pitäisi alistaa asiakastytyväisyyden täyttämiseksi, siis bisnekselle”, hän täsmentää. ”Mutta liiketoiminnan käyttämiä keinoja voitaisiin hyödyntää entistä paremmin oman palvelutuotteemme eli taiteen tuomiseksi kuluttajille, yleisölle.”

Rahoituksen ja sponsorituen hakemisen pohjalla olevaan ajattelutapaan Pirkko Korhonen peräänkuuluttaa muutosta. ”Nyky-yhteiskunnassa – ja valitettavasti monilla meistä kulttuuritoimijoistakin – on vielä sellainen käsitys, että köyhä kulttuuriala tarvitsee elääkseen rikkaalta liike-elämältä almuja, sponsorirahaa. Minusta kulttuuri-ihmisten pitäisi röyhistä rintaansa ja asettua asenteeltaan samalle tasolle liike-elämän edustajien kanssa. Voihan kulttuurillakin tehdä kauppaa. Ei pitäisi nöyristellä, vaan rohkeasti kertoa, että meillä olisi tammöistä ja tammöistä teille tarjota; voitaisiinko tehdä yhteistyötä, ostatteko meidän erinomaisen tuotteen.”

Se, että kulttuuri ja luovat alat yleensäkin puhuttavat ihmisiä entistä enemmän, on Pirkko Korhosen näkemyksen mukaan merkki siitä, että ihmisten materiaaliset tarpeet on jo aika hyvin täytetty. ”Nyt haetaan tunnepuolta ja elämyksellisyyttä; sellaiset tarpeet ovat ennusteiden mukaan nousmassa keskiöön tulevaisuudessa.”

Työmarkkinat murroksessa

”Koulutuspoliittisesta näkökulmasta voi kyllä sanoa, että nykyään koulutetaan musiikoita aika paljon työttömyyskortistoon”, Korhonen arvioi. ”Valitettavan moni hyvä nuori ammattilainen joutuu elättämään itsensä työttömyyskorvauksilla ja satunnaisilla tuloilla, joita kerätään sieltä täältä pikku keikkoina. Työelämä on yleensäkin muuttumassa sirpalemaiseksi, ei ainoastaan musikoilla vain kaikkialla yhteiskunnassa.”

Korhonen muistuttaa, että joidenkin ennusteiden mukaan virat ja toimet lakkaavat ja korvautuvat määräaikaisilla pätkillä. Samalla organisaatioiden rajat hämärtyvät verkostoitumisten ja etätömahdollisuuksien vuoksi.

”Tämä tulee vaikuttamaan varmasti myös musiikkimaailmaan. Se näkyy jo populaarimusiikin puolella, missä ei vakinaisia toimia juuri ole – eikä ole koskaan ollutkaan – vaan musikat ovat tottuneet keräämään toimeentulonsa useista eri lähteistä. Tässä olisi iso haaste myös esimerkiksi klassisen alan musikoille: itsensä työllistäminen. Myös musiikkihallinnon ja -tuotannon koulutusta tulisi laajentaa tulevaisuuden tarpeita silmälläpitäen sekä sisällyttää tuon alan opiskelua ainakin jossakin muodossa myös jokaisen musiikkialan ammattilaisen koulutukseen.”

Sillanrakentajaksi

Pirkko Korhonen aikoo jatkaa työtään liike-elämän ja kulttuurin vuorovaikutuksen parissa. ”Toivoisin, että voisin omalta pieneltä osaltani toimia liike-elämän ja kulttuurin välisen kuilun kaventajana. Haluaisin olla sillanrakentaja – nimenomaan täältä kulttuurin puolelta kurkottaen, en bisneksen, vaan kulttuurin ehdoilla toimien.”

Vuosi sitten kauppatieteen maisteriksi valmistuttuaan Pirkko Korhonen kertoo hieman kauhustuen todenneensa, että nyt hänen oletetaan ekonomina hallitsevan musiikon taitojen lisäksi myös kovat talousasiat. Toki tutkintoon sisältyi kaikille pakolliset kurssit liiketoimintaosaamista eli *managementiä*, mutta suurimmaksi osaksi tutkinto koostui kuitenkin taloustieteen pehmuudesta, *leadershipistä*. Tällä hetkellä Pirkko Korhonen soveltaa osaamistaan käytännössä toimimalla sivutoimisena rehtorina musiikkikoulu Alkusoitossa.

”Siellä olen konkreettisesti joutunut esimerkiksi laskentatoimen asioiden kanssa tekemisiin, tosin pienessä mittakaavassa mutta kuitenkin, palkanmaksuja myöten. Viime syksystä lähtien olen ’harrastuksenani’ harjoittanut täydentäviä opintoja laskentatoimessa. Vaikken usko koskaan niissä tehtävissä toimivanikaan, minusta on tärkeää ymmärtää sitä kieltä mitä siellä puhutaan, ymmärtää mistä eri kustannukset koostuvat ja mitä kaikkea pitää budjetoinnissa huomioida.”

Lisäksi Korhonen on täydentänyt opintojaan kauppoikeuden, kuten työ-sopimus oikeuden, työoikeuden ja tekijänoikeuden aloilla – siis aloilla, jotka tukevat hänen musiikkialan työsuhteiden osaamistaan.

”Kyllä minua toisaalta kiehtoisi taloustieteiden opintojen jatkaminen, eli väitöskirjan tekeminen sinnekin, mutta toisaalta tunnen, että nyt on aika tehdä välillä oikeita töitäkin. Olen vähän niin kuin vedenjakajalla”, hän pohtii. ”Soittamista rakastan, enkä tule sitä koskaan kokonaan jättämään, mutta onko se tulevaisuudessa pääasiallisen toimeentulon lähde, sitä en vielä tiedä. Minua kiinnostaa niin moni muukin asia.”

Pirkko Korhosella on vielä vakanssi orkesterissa, mutta tällä hetkellä hän hoitaa virkavapauden turvin Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen yliassistentin virkaa. Oman tutkimuksen, tutkimuksen ohjauksen ja opetuksen ohella hän vie eteenpäin useitakin eri hankesuunnitelmia, hakee niille rahoitusta ja solmii tarpeellisia yhteistyöverkostoja.

”Haasteellinen homma, jossa pääsen todella hyödyntämään osaamistani”, kiteyttää Pirkko Korhonen. ”Nautin siitä että minulla on jotain pinnisteltävää. En ole ollenkaan varma, selviänkö kaikesta,

mutta siihenhän minun täytyy luottaa. Haasteellisuus antaa energiaa.”

Tukea kotoa ja koulusta

Pirkko Korhonen ei tule muusikkoperheestä, mutta kylläkin musiikkia innokkaasti harrastaneesta. Hänen molemmat vanhempansa olivat opettajia, isä myös aktiivinen kuoromies ja Jyväskylän studiokuoron perustajajäsen.

”Isä haaveili lapsena siitä, että olisi saanut soittaa, ja hän oli kuulemma jo nuorukaisena päättänyt, että jos hänellä joskus on lapsia, heille hän haluaa antaa mahdollisuuden harrastaa musiikkia.”

Sattui käymään niin, että molemmista lapsista tuli ammattimuusikoita. Pirkko Korhosen veli **Jorma Rautakoski** on Radion sinfoniaorkesterissa trumpetin äänenjohtajana.

”Isä sanoikin joskus jälkeenpäin leikillään, että jos hän olisi sen tiennyt, ei hän ehkä olisi niin kovasti innostanut meitä. Mutta todellisuudessa hän on ihan positiivisesti ylpeä lapsistaan ja heidän ammatinvalinnoistaan.”

Pirkko Korhosella ja hänen pasunistipuolisollaan **Matti Korhosella** on viisi lasta, jotka kaikki soittavat, mutta heistä taas kukaan ei ole ainakaan vielä ammattimaisesti suuntautunut musiikkiin.

Musiikin harrastamisen ja opiskelun tukemisessa Jyväskylällä on kaupunkinakin vanhat perinteet, jo **P. J. Hannikaisesta** ja hänen kuuluisasta seminaaristaan lähtien. Musiikkiluokkatoiminta aloitettiin Jyväskylässä jo vuonna 1967 eli uranuurtaja Lahtea vain vuotta myöhemmin. Myös Pirkko Korhonen on yksi monista jyväskyläläisen musiikkiluokkatoiminnan tuotteista.

”Ei varmaan miltään musiikkiluokalta koko maassa ole tullut niin paljon ammattimuusikoita kuin meidän luokalta”, hän kehuu ja luettelee nimiä: ”Pianistit **Jaana Kärkkäinen** ja **Kirsti Huttunen**, **Hannu Kilpi**, käyrätorvisti **Oopperasta**, **Pappisen Kari**, kuoronjohtaja **Kokkolasta** ja **Holman Juha**, Suomen Mieskuoroliiton taiteellinen johtaja ja nykyinen musiikkiluokan opettaja. Sellisti **Mika Hintze** soittaa Jyväskylä Sinfoniassa ja huilisti **Lennart Palas** Rovaniemen orkesterissa.”

Huhtikuussa Jyväskylässä vietettiin musiikkiluokkien 40-vuotisjuhlaa. Pirkko Korhonen ehti olla mukana myös näissä juhlavalmistelussa. Näkyvänä tuloksena on vastailmestynyt juhlaulkaisu – arvokas lisä paikallisen musiikkikulttuurin tallentamiseen sekini. ■■■

Filosofian lisensiaatti Pirkko Korhosen väitöskirja Suomalainen sinfoniaorkesteri: menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus johtamisen näkökulmasta. Tapaustutkimus Jyväskylän Sinfoniasta tarkastettiin Jyväskylän yliopistossa joulukuun 15. päivänä 2007.